

અર્ચક
પ્રેક્ષણ
પત્ર

❖ વર્ષ : 28 ❖ અંક : 1 ❖ S.No. : 430

❖ તા.16-4-2021 ❖ એપ્રિલ

છૂટક નકલ : રૂા. 6/-

શ્રીસંઘ તથા જિનાલયની વ્યવસ્થા સારી રીતે સંભાળનાર સેવકોનું એલર્ટ યુવાનો દ્વારા બહુમાન

MAA
Map of Alert Activity
We Recommend Each Group To Initiate And Perform

શ્રી સંઘ તથા જિનાલયની વ્યવસ્થા સારી રીતે સંભાળનાર સેવકોનું એલર્ટ યુવાનો દ્વારા બહુમાન

21 SUNDAY
March 2021

શ્રી સંઘ સંસ્થાના કે સર્વજનિકી સ્વ. અને સર્વજનિકી વા સેવક સેવકીની સંસ્થાઓ, જિનાલયની વ્યવસ્થા, પુ. ગુરુખાલયાઓ વિગતે વ્યવસ્થા કરવી. સ્વ. અને સર્વ સેવકોના સંચાલન

Jain Alert Group of India
400+ Centres | 40,000+ Youth
(Across Globe)

www.jainalertgroupofindia.org
+91 73831 49555

શ્રીસંઘ તથા જિનાલયની વ્યવસ્થા સારી રીતે સંભાળનાર સેવકોનું એલર્ટ યુવાનો દ્વારા બહુમાન

ઑક્ટોબીરીમાં એલર્ટ ગ્રુપ દ્વારા જીવલયા તથા અનુકંપાદાન

એલર્ટ ગ્રુપ ઓફ ભરૂચ

એલર્ટ ગ્રુપ ઓફ ધાંગઘા

એલર્ટ ગ્રુપ ઓફ ભીવંડી

એલર્ટ ગ્રુપ દ્વારા ફાગણ સુદ તેરસની અદ્ભૂત ઓનલાઇન ભાવયાત્રા

મહાવીરનગર, હિંમતનગર (જુનીયર) ગ્રુપ દ્વારા અનુકંપાદાન

સૌજન્ય :

तं देवदेव महिम्नं सिरसा वंदे महावीरम्

॥ श्री प्रेम-भुवनभानु-ज्यघोष-राजेंद्र-हेमरत्नसूरीश्वरयो नमः ॥

सुवान्तोन्ता उत्कर्षं ज्ञाने सुवान्तो वडे यावतुं मेगेपिन

दिव्यकृपा : युवाहृदयसम्राट् स्व.पूज्य आचार्य श्री हेमरत्नसूरीश्वरशु महाराज

लेखक : प.पू.पं.श्री हृदयरत्न वि.म.

अहंदि
प्रेरणा
पत्र

वर्ष : 28 ❖ अंक : 1
S.No. : 430 ❖ वि.सं.2077
ता.16-4-2021 ❖ अप्रैल

: मासिक :

अहंदि धर्म प्रभावक ट्रस्ट
१७, ईलोरा पार्क, जैन हठेरासरनी सामे,
नारणपुरा थार रस्ता, अमदावाद-१३.
ફોન : 079-2768 1317

२४३, पंचरत्न भीदडींग, २जे माण,
अ.म.पी.मार्ग, ओपेरा हाउस, मुंबई - ४.
ફોન : 022-23631564, 23808621
(M) 93225 14188 (Time : 12 to 5)
manasmandirtrust@gmail.com
www.shreejainalertgroup.org

तंत्री-मुद्रक-प्रकाशक
कलेशभाई वि. शाह
अमदावाद

टाईप सेटींग
सम्यक् डीजाईन अेन्ड प्रिन्ट
अमदावाद

मुद्रक
सर्वोदय ओफ़सेट
अमदावाद
मो. : 98245 15514

आञ्चन ववाजम : રૂ. ૫૦૦/-
છૂટક નકલ : રૂ. ૬/-

પ્રાર્થના સંવેદના

હે મુક્તિપુરીના વાસી !
કૃપાળુ ! આપ તો સર્વ કર્મોથી મુક્ત
થયા. સર્વ સંબંધોથી મુક્ત થયા.
ક્ષાયિક સિવાયના સર્વભાવોથી મુક્ત
થયા છે. જન્મ-મરણ-રાગ-દ્વેષ આદિ
સર્વ હંદોથી મુક્ત થયા છો.

હે કૃપાળુ ! અમને પણ મુક્ત કરો.
આપના જેવી મુક્તિ તો મારા જેવા ક્ષુદ્ર
જંતુ માટે ઘણી દૂર છે પરંતુ હે નાથ !
આપ યાહો તો મને મારી સંપત્તિની
લાલસાથી મુક્ત કરો !

કોઈનું નાનકડું સારું કામ કરું છું
ને પેલો અહંકારનો એરૂ ડસી જાય છે.
માથુ ઊંચું થઈ જાય છે ! પ્રભુ મને
અહંકારથી મુક્ત કરો. હે નાથ !
કલ્યાણની વેલડીને બાળીને સાફ
કરનાર મારી પ્રસંસાના રસથી મને
મુક્ત કર.

હે પરવરદિગાર ! દાનને તેં ગુપ્ત
કહ્યું છે. મને દાન આપતાં પ્રસિદ્ધિનો
તાવ ચડે છે. તેનાથી મને મુક્ત કર.

હે પ્રભુ ! દિવસ ઉગેને ઈચ્છાઓના
મોટા મોટા મોજાં ઉછળવા લાગે છે.
અપેક્ષાઓની લાલસા ચોવિસે કલાક
રહ્યા કરે છે. આ બંને ડાકણોથી મને
મુક્ત કર પ્રભુ !

હે કરુણાનિધાન મારાથી પાપ થઈ
જાય તો પછતાવો પણ તરત થાય તેવી
કૃપા કર. હું જે પણ ધર્મ કરું તે બીજાને
ખુશ કરવા નહિ પરંતુ માત્રને માત્ર તને
જ ખુશ કરવા કરું. જીવનની તમામ
સારી પ્રવૃત્તિ માત્ર તારા ચરણે ધરું એવી
કૃપા હે કૃપાળુ ! મારા ઉપર વરસાવો.

જીવનમાં આવતી આધિ (મનની
ચિંતા) વ્યાધિ (શરીરના રોગો) અને
ઉપાધિ (અચાનક આવતી આફત)
ગમે ત્યારે, ગમે તેને, ગમે ત્યાં, ગમે
તેટલી માત્રામાં આવી શકે છે. તેનું
નિયંત્રણ કર્મસત્તા પાસે છે. પૂર્વ કરેલાં
કર્મોનું આ ફળ છે. મોટાભાગે તેમાં
તમે (કંઈપણ ધર્મ કર્યા વિના) ફેરફાર
કરી શકતા નથી. તેમ છતાં તમે નિરાશ
ન થાઓ. ભાંગી ન પડો, આપઘાતના
વિચારો ન કરો, કોઈને દોષ ન આપો.

આ ત્રિપુટી પૈકી જે કોઈ આવે
ત્યારે માત્ર સાવધાન બની જાઓ. તેનો
તીરસ્કાર કરવાના બદલે આવકારો.
તે માટે જીવનમાં એક મંત્ર યાદ રાખો કે
'આ પણ એક દિવસ ચાલ્યું જશે'. તે
પછી સુખ હોય કે દુઃખ હોય. આ બંને
સદાકાળ કોઈનાય ટકતા નથી. તો
પછી થોડા ટાઈમ માટે શા માટે
વિહ્વળ બનવું.

તમે પ્રભુને પ્રાર્થના કરો કે,
જેનાથી આવેલ વિષમ પરિસ્થિતિમાં
તમને સહન કરવાનું સામર્થ્ય મળે.
સમાધિ માટે કંઈક સમાધાન શોધી
કાઢો કે, સારું થયું આટલી જ ઉપાધિ
આવી ! સાવ મૃત્યુ તો નથી આવ્યું ને ?

નવી ઉપાધિઓ ન આવે તે માટે
પ્રયત્ન કરો. જુનાને ભૂલી જાઓ. જે
બીજાને સુખ, શાંતિ અને સમાધિ આપે
છે તેને તે ગુણાકારમાં ભેટરૂપે મળે છે.
ગીવ એન્ડ ટેક !

હેમસૂત્ર

પ્રભુ જગતને તારવા જગત તરફ નહિ પણ આત્મા તરફ ગયા,
નિષ્ક્રિય થયા જગત તરફ અને સક્રિય થયા આત્મા તરફ !

સૌજન્ય : અ.સૌ.સુખાબેન શૈલેષભાઈ મહેતા

3

અનંત કરુણાના કરનારા ભગવાન હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજાએ લલીત વિસ્તરા ગ્રંથમાં યોગપૂર્વ સેવાના ૩૩ કર્તવ્યોની વાત કરી છે. યોગમાર્ગમાં આરુઢ થવાની ઈચ્છાવાળા જીવો આ કર્તવ્યોનું પાલન કરે તો શીઘ્રતયા યોગમાર્ગને પકડી શકે છે. ત્યારબાદ તે જ યોગને પ્રકૃષ્ટ-પરિપૂર્ણ કરવા દ્વારા મોક્ષફળને પ્રાપ્ત કરે છે.

પૂ.ગુરુદેવે વિચારેલા આ ૨૭મા ગુણનું અહીં વિવેચન કરવામાં આવે છે. જીવમાં યોગ આવે તે માટે પ્રયત્ન કરતાં કરતાં તે યોગીની સિદ્ધિ માટે પ્રયત્ન કરવો તે આ કર્તવ્યનું ફળ છે, યોગીની સિદ્ધિ!

ઘણા સમયથી યોગ લાવવાના ક્તવ્યોની વિચારણા ચાલે છે. તેનું એકવાર રીવિઝન કરવા જેવું છે. પૂજ્યપાદ ગુરુદેવે ભૌતિક જગતમાં ડૂબેલા-ભૂલા પડેલા યુવાનોને અધ્યાત્મમાર્ગ-સાચા માર્ગે લાવવા, દુનિયાના રંગરાગમાં પડી, વ્યસન અને ફેશનના માર્ગે ચડી ગયેલા, પોતાના કર્તવ્યોને પણ ભૂલી ગયેલા, પ્રભુના શાસનમાં હોવા છતાં શાસનની ધરાર ઉપેક્ષા કરી આડા માર્ગે ફંટાઈ ગયેલા કે ફંટાઈ રહેલા યુવાનોને નજરમાં લઈ શિબિરોમાં પ્રવચન કરવા માટે આ વિષયની પસંદગી કરેલી.

શહાપુરની યુવાઉત્કર્ષની શિબિરમાં સર્વપ્રથમ ૧લા ગુણ 'ચતિતવ્યમાદિકર્મણિ'નું વિવેચન શરૂ થયેલું. તે વિ.સં.૨૦૬૫ સુધી ૨૧મા ગુણ સુધીના વિવેચનો ગુરુદેવે યુવાનો સમક્ષ કર્યાં. જેનાથી યુવાનોમાં ખૂબ જ અનુમોદનીય જાગૃતિ આવેલી.

પૂ.ગુરુદેવે પ્રવચનોના માધ્યમથી આખો યોગમાર્ગ સરળ અને રસાળ શૈલીમાં સમજાવતા. સાથે સાથે પ્રભુભક્તિ, જીવદયા, અનુકંપા, સાધર્મિકભક્તિ આદિ પ્રભુશાસનના અનેક અંગોને આવરી લઈ યુવાનોને શાસનદીપક બનાવવા ઘણો પુરુષાર્થ કર્યો હતો. તેનાથી અનેક યુવાનોના જીવનમાં પરિવર્તન આવ્યા. આજે પણ ધર્મના મર્મને પામેલા તે યુવાનો પૂજ્ય ગુરુદેવની છબીને હૃદયમાં ધારણ કરી ઉપકારોને યાદ કરે છે.

આ લખાય છે ત્યારે પૂજ્યપાદ ગુરુદેવનું 'સંયમસુવર્ણ વર્ષ' (વિ.સં.૨૦૭૩ના જેઠ માસથી વિ.સં.૨૦૭૪ના જે.સુ.૫) ઉજવાઈ રહ્યું હતું. જેમાં મુંબઈ, મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાતના યુવાનો દ્વારા ૫૦ જેટલા નવા નવા કાર્યો ૫૦ના

ગુણાંકમાં થયા હતા. મુંબઈ ભાયખલાથી તેનું સુંદર સંચાલન થઈ રહ્યું છે. કરોડો રૂપિયાની અનુકંપા, જીવદયા, સાધર્મિક ભક્તિ, સેવા વેચાવચ્ચથી લઈ નવા નવા ગ્રુપોની સ્થાપનાઓ આદિ દ્વારા યુવાનો આજે પણ પૂજ્યગુરુદેવને જીવંત અનુભવી રહ્યા છે.

પરમબ્રહ્મનિષ્ઠ, દીક્ષા યુગ પ્રવર્તક પૂ.આ.શ્રી પ્રેમસૂરીશ્વરજી દાદાના અંતરના આશિષપૂર્વક શિબિરના આઘ પિતામહ પૂજ્યપાદ આ.શ્રી ભુવનભાનુસૂરીશ્વરજી મહારાજાએ શરૂ કરેલા શિબિરના મંડપોના પગલે પૂજ્ય ગુરુદેવે શિબિરો ચલાવી આજે પણ સ્વ-પર સમુદાયમાં એક યા બી જા નામે હજુ શિબિરો ચાલે છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવની અનુપસ્થિતિમાં પણ હજુ શિબિરના મંડપો બંધાઈ રહ્યા છે. નવા નવા ગ્રુપો ઉમેરાતા જાય છે. નવા નવા કાર્યો ઉમેરાતા જાય છે. યોગપૂર્વસેવાનો આ વિષય પૂજ્યશ્રીની હયાતી સુધી ૨૧મા ગુણ સુધી પહોંચ્યો. તે પછીના ગુણોનું વિવેચન પૂજ્યશ્રીની ભાષાને ધ્યાનમાં લઈ પ્રેરણાપત્રના માધ્યમ દ્વારા ચાલુ છે. જે હવે પરિપૂર્ણ થવાના આરે છે. આ છેલ્લો ગુણ છે. ત્યાર પછી બાકી રહેલા ૩૩ પેકી ૬ ગુણોનો પણ પરિચય આપવા પ્રયત્ન કરવામાં આવશે.

પૂ.ગુરુદેવે યોગપૂર્વ સેવાના ૩૩ કર્તવ્યો પેકી ૨૭ કર્તવ્યો જ પ્રવચન માટે પસંદ કરેલા. તે પણ યુવાનોનો ટેસ્ટ જોઈ વિષયો ફરમાવતા ગયા. તે ગુણો-કર્તવ્યોની યાદી સંક્ષેપમાં અહીં આપી છે. જે વાંચવાથી વાચકોને સ્મૃતિ તાજી થશે. આ યાદી ગ્રંથમાં આપેલ ક્રમપ્રમાણે છે. તેમાં અહીં વિવેચિત ૧ થી ૨૧ ગુણોનો પણ સમાવેશ છે.

(૧) ચતિતવ્યમાદિકર્મણિ : શાસ્ત્રોમાં આદિધાર્મિક જીવના કર્તવ્યો બતાવ્યા છે. જેવા કે, દયાળુતા રાખવી, કોઈનો અપમાન-તિરસ્કાર ન કરવો, ક્રોધ ન કરવો, દુર્જનોની દોસ્તી ન કરવી વગેરે કર્તવ્યોમાં પ્રયત્ન કરવો.

(૨) પરિહર્તવ્યો અકલ્યાણ મિત્ર યોગ : ગુણ અને દોષો સંસર્ગથી ઉત્પન્ન થાય છે. અકલ્યાણ મિત્રો (દુર્જન મિત્રો) જીવનનું સત્યાનાશ વાળનારા છે. તેઓ ખુદ ખોટા માર્ગે ચાલે છે અને બીજાને ખોટા માર્ગે લઈ જાય છે માટે જીવનમાં ગમે તેવી મુશીબતમાં પણ અકલ્યાણમિત્રોનો તો ત્યાગ જ કરવો.

(૩) સેવિતવ્યાનિ કલ્યાણમિત્રાણિ : જે આત્મહિત તરફ લઈ

જાય, ધર્મમાં જોડે તે કલ્યાણ મિત્ર છે. તેની સલાહ લેવી, આવા મિત્રોની ઉપાસનાથી જીવનમાં આત્મહિત સાધી શકાય છે.

(૪) નલજ્ઞનીયોચિતસ્થિતિ : ઉચિત સ્થિતિ, મર્યાદાનું ઉલ્લંઘન ન કરવું. ઔચિત્ય અને મર્યાદા તે ધર્મનો પાયો છે. માટે અનુચિત વાણી, વર્તન અને વિચારો ન કરવા.

(૫) અપેક્ષિતવ્યો લોકમાર્ગ : લોકમાર્ગને સાપેક્ષ રહેવું તેની ઉપેક્ષા કે બેપરવાઈ ક્યારેય ન કરવી, શિષ્ટાચાર, દેશાચાર, લોકવ્યવહાર પાળવો. આપણા ધર્મની નિંદા થાય તેવો લોકો સાથે વહેવાર ન કરવો. તેમ કરવાથી લોકો તમારા ધર્મની નિંદા કરે છે. તેનાથી તેઓ દુર્લભબોધિ બને. આવા નિમિત્ત ન બનવું.

(૬) માનનીયા ગુરુસાંહતિ : માતા-પિતા, વડીલો, વિદ્યાગુરુ (ટીચર), ધર્મગુરુ વગેરે ગુરુવર્ગનું બહુમાન રાખવું. તેમનું ગૌરવ હણાય તેવું ન કરવું. તેમને માનવા-પૂજવા સાથે રહેલું વિ.

(૭) ભવિતવ્યમેતત્તન્નેણ : ગુરુવર્ગ-વડીલને પરાધિન રહેવું જેથી સ્વચ્છંદતાનો દોષ પોષાય નહિ. તેમની આજ્ઞા પાળવી, ઉત્થાપવી નહિ.

(૮) પ્રવર્તિતવ્યં દાનાદૌ : દાન આદિમાં પ્રવૃત્તિ કરવી, આદિ શબ્દથી ઉદાર બનવું. પરોપકાર પરાયણ થવું, લોકપ્રિયતા, પારાર્થવૃત્તિવાળા થવું. શીલ-સદાચારી બનવું તપ-ત્યાગમાં પ્રવર્તવું.

(૯) કર્તવ્યોદારપૂજા ભગવતામ્ : પ્રભુની ઉદારતાપૂર્વક (સારો ધન વ્યય કરી) પૂજા કરવી. ધન કરતાં પરમાત્માની કિંમત વધારે છે. શક્તિ મુજબ શુદ્ધ અને ઉત્તમદ્રવ્યોથી પ્રભુ પૂજા કરવાથી શ્રદ્ધા વધે છે. કૃતજ્ઞતા ગુણનું પાલન થાય છે. પુણ્યવૃદ્ધિ થાય છે.

(૧૦) નિરુપણીયઃ સાધુવિશેષ : જીવનના માર્ગદર્શક બને તેવા, ગુરુના કહેલા ગુણોથી શોભતા ગુરુને શોધી કાઢવા. કુગુરુઓની જાળમાં ફસાવું નહિ.

(૧૧) શ્રોતવ્યં વિધિના ધર્મશાસ્ત્રમ્ : વિધિપૂર્વક (એકાગ્ર ચિત્તે, નિદ્રા-વિક્થા જેવા દોષો તથા અન્ય પ્રવૃત્તિ ટાળીને સદ્ગુરુ પાસે ધર્મશાસ્ત્રો સાંભળવા.

(૧૨) ભાવનીયં મહાયત્નેન : પહેલા સદ્ગુરુ શોધવા પછી તેમની પાસે ધર્મશ્રવણ કરવું. હવે તે ધર્મશ્રવણ કરતાં તત્ત્વોથી અને કર્તવ્ય માર્ગોથી આત્માને વાસિત-ભાવિત કરવો. અર્થાત્ ધર્મના તત્ત્વોથી અંતઃકરણને ભાવિત કરવું. શ્રવણ નિષ્ફળ ન કરવું.

(૧૩) પ્રવર્તિતવ્યં વિધાનતઃ શાસ્ત્રમાં જેનો ત્યાગ કરવાનું અને જેને પાલન કરવાનું કહ્યું હોય તે પ્રમાણે ત્યાગ અને પાલન કરવું.

અર્થાત્ ઉપદેશ મુજબ પ્રવૃત્તિ કરવી. માત્ર ભાવના કરવાથી ગુણ ન આવે તદનુસાર પ્રવૃત્તિ પણ કરવી પડે.

(૧૪) અવલમ્બનીયં ધૈર્યમ્ : ગમે તેવી આપત્તિ આવે, કષ્ટ આવે છતાં ધૈર્ય-હિમ્મત રાખવી. હારી ન જવું કે ભાંગી ન પડવું.

(૧૫) પર્યાલોચનીયા આચતિ : ભવિષ્યનો વિચાર કરવો. કંઈપણ બોલતાં કે કાર્ય કરતાં ભાવિ પરિણામની વિચારણા કરવી જોઈએ. જેથી પાછળથી પછતાવાનો વારો ના આવે.

(૧૬) અવલોકનીયો મૃત્યુ : મૃત્યુને નજરમાં રાખી જીવન વ્યવહાર કરવો. ગમે ત્યારે મૃત્યુ આવી શકે છે. તેવું વિચારી જે કરણીય છે તેને જલદી કરવા પ્રયત્ન કરવો. ફાલતુ સમય-સંપત્તિનો વ્યય ન કરવો. જીવનમાં કરવા યોગ્ય ધર્મ છે, છોડવા યોગ્ય પાપ છે તેમાં પ્રયત્ન કરવો.

(૧૭) ભવિતવ્યં પરલોક પ્રધાનેન : પરલોકની પ્રધાનતા રાખી જીવન જીવવું અર્થાત્ જીવન જીવતાં મારું પરલોકમાં અહિત તો નહિ થાય ને ? અહિત થાય તેવી પ્રવૃત્તિ તત્કાળ છોડી દેવી પરલોક સુધરે એવી જ પ્રવૃત્તિ હાથ ઉપર લેવી. પરલોકને નજરમાં રાખવાથી ખોટા કાર્યો, ખોટા વિચારો છૂટી જશે. કોઈનું અહિત કરવાથી આપણું જ અહિત થાય છે.

(૧૮) સેવિતવ્યો ગુરુજન : માતા-પિતા, વડીલો, ધર્મગુરુ, વિદ્યાગુરુ વગેરેની સેવા ઉપાસના કરવી. જેથી તેમની કૃપા મળે. નમ્રતાનો ગુણ મળે.

(૧૯) કર્તવ્યં યોગપદ્દર્શનમ્ : ચિત્રમય યોગપટનું દર્શન કરવું.

(૨૦) સ્થાપનીયં તદ્રૂપાદિ ચેતસિ : યોગપટમાં જે ચિત્ર વગેરે આલેખેલું હોય તેની ચિત્તમાં ધારણા કરવી. તેનું ધ્યાન કરવું.

(૨૧) નિરુપયિતવ્યા ધારણા : ધારણા ભરાબર થાય છે કે નહિ તેની વારંવાર તપાસ કરતા રહેવું અર્થાત્ દર્શનને રૂઢ કરવું.

(૨૨) પરિહર્તવ્યો વિક્ષેપમાર્ગ : પટની ધારણા કરતાં વિક્ષેપ ન થાય તે માટે એકાગ્રતા સાધવી, મનને સ્થિર કરવું, વિક્ષેપ પડે તેવા સ્થાન વગેરે છોડી દેવા.

(૨૩) યતિતવ્યં યોગસિદ્ધૌ : યોગની સિદ્ધિ માટે પ્રયત્ન કરવો. જે આ વિષયની વિવેચના છે.

(૨૪) કારયિતવ્યા ભગવત્પ્રતિમા : પ્રભુના ઉપકારને યાદ કરી તેમની પ્રતિમા ભરાવવી.

(૨૫) લેખનીયં ભુવનેશ્વરવચનમ્ : પ્રભુના વચનો એટલે કે ધર્મશાસ્ત્રો લખાવવા-છપાવવા. જેથી અનેકોને પ્રભુના વચનો પહોંચે, હિતકારી બને.

પ્રિય અક્ષય...

આજે યુવાનો સ્વેજ વાતમાં સિગારેટ સળગાવતા થઈ ગયા છે. ઈન્ટરવ્યુ આપવા જવું છે તો એક આગળ અને એક પાછળ સળગાવી લો ! જરા વટ મારવો છે તો ખોસી દો એક ભૂંગળી ! જરા ફેન્ડશીપમાં ગરબડ થઈને ટેન્શન થઈ ગયું તો થઈ જવા દો સિગારેટ ! સમાધાન થઈ ગયું તો અને પાછી ફેન્ડશીપ સ્ટાર્ટ થઈ ગઈ તો થવા દો એક સિગારેટ ! થોડાક સમય પહેલાં અમેરિકાની એક ઓફિસમાં કામ કરતી એક યુવતિને ફેફસાનું કેન્સર થયું. કેન્સર થવાનું કારણ શું ? સિગારેટનો ધુમાડો માત્ર ! પણ આશ્ચર્ય એ હતું કે આ યુવતિએ જીંદગીમાં ક્યારેય સિગારેટ પીધી ન હતી તેમ છતાં કેન્સર કેમ થયું ? એને કેન્સરની ભેટ ધરવાનો ઉપકાર એની સામે બેસતા ઓફિસના સહકાર્યકર્તાઓ હતા. ધૂમાડા છોડી છોડીને આ યુવતિનાં ફેફસાં ખલાસ કરી નાંખેલા. પેલી યુવતિએ બેઘડક કોર્ટનાં દ્વાર ખખડાવ્યા અને ધૂમાડા છોડનારા પાસેથી વળતર વસૂલ કર્યું.

રોજનું એક પાકીટ ફૂંકનારો વર્ષમાં આશરે પચાસ હજાર કશ ખેંચે છે. જેની સીધી અસર મોં, નાક, ગળું અને ફેફસાં પર થાય છે. ધૂમાડામાંથી નીકળતા કેટલાક પદાર્થો સીધા લોહીમાં ભળી જાય છે. કેટલાક શુક્રમાં ઓગળીને શરીરમાં પેસી જાય છે.

ધૂમાડાની સૌથી વધારે અસર સીલીઆ (ભૈનેય) ઉપર થાય છે. માણસની શ્વાસનળીમાં કરોડોની સંખ્યામાં ખૂબ જ સૂક્ષ્મ સીલીઆ લાગેલા હોય છે. જેને માઈક્રોસ્કોપથી જોવાથી રૂંવાટી જેવા દેખાય છે. જે શ્વાસમાં દાખલ થતા નુકશાનકારક દ્રવ્યોને રોકવાનું કામ કરે છે. આ સીલીઆ હવામાં લહેરાતા ઘઉંના છોડની જેમ સતત મુવમેન્ટ કરતા રહે છે. એક સેકન્ડમાં ૧૨ વખત તેનું હલનચલન થતું રહે છે. સિગારેટ પીનારાના સીલીઆને સાવ ડેડ બનાવી નાંખે છે. એકવાર આ સિલીઆ ખતમ થઈ ગયા પછી ફરી નવા આવતા નથી. સિલિઆને મારી નાખનારા ઝેરને 'સીલીયા ટોક્ષીનમ્' તરીકે તબીબો ઓળખે છે. સીલીઆ નકામા થઈ ગયા પછી કેન્સરની, હૃદયરોગની શક્યતા વધી જાય છે. શરીરની રક્તવાહિનીની દિવાલો જાડી થઈ જાય છે. એમાં ચરબીનો ભરાવો થવા લાગે છે. પરિણામે બ્લડ સરળતાથી

પાર થઈ શકતું નથી, અંતે હાર્ટ એટેકની બીમારી આવીને ઊભી રહે છે.

કોરોનરી આર્ટરીઓ સાંકડી થઈ જવાથી અને બ્લડનો ફ્લો ઘટી જવાથી હૃદયને, મગજને ઓક્સિજન ઓછો પહોંચે છે. ઓક્સિજનનાં અભાવથી આખું શરીર તૂટવા લાગે છે. બેચેની રહ્યા કરે, ઊભા થવાની ઈચ્છા ન થાય. આમ શરીર સાવ લબડી પડવાથી માણસ વધુને વધુ સિગારેટ ફૂંકીને શરીરને બલાત્કારે બેઠું કરવાનાં, સ્ફૂર્તિમાં લાવવાના પ્રયત્નો કરે છે. સિગારેટ, તમાકુથી લોહીમાં થોડો ઉશ્કેરાટ આવવાથી થોડોક સમય સ્ફૂર્તિ લાગે છે. પછી પાછી વીકનેસ અનુભવાય એટલે ફરીવાર પાછી સિગારેટ સળગાવાની અને મડદું જીવંત કરવાનું. આ ક્રમ માણસ મરે ત્યાં સુધી ચાલુ ને ચાલુ જ રહ્યા કરે છે. જોકે આવા માણસોને બહુ રીભાવું પડતું નથી કેમકે મોત ચાલીસ વર્ષે તો હાજર થઈ જાય છે. રીભાવાનું તો પાછળ રહી ગયેલા પરિવારને છે.

માતા-પિતા, એક પત્ની અને બે બાળકો સાવ નોંધારા બનીને રઝળી પડે છે. સંસાર એકાએક દુઃખમાં ફેરવાઈ જાય છે. ઘરનો મોભ તૂટી પડ્યા પછી બાળકો કેવી રીતે મોટા કરવા ? આજની કાળઝાળ મોંઘવારીમાં ઘર શી રીતે ચલાવવું ? પૈસા ક્યાંથી લાવવા ? અને બસની ફીસ, સ્કૂલ ફીસ, ચોપડા, યુનિફોર્મ અને ટ્યુશન ફીના ખર્ચા કેવી રીતે કાઢવા તે પ્રશ્ન માથાનો બની રહે છે. સિગારેટ ફૂંકીને તમાકુ ચાવી ચાવીને ચાલીસ વર્ષે મરી જનારા ભાયડાને પાછળવાળાની શી વલે થશે તેની લેશ માત્ર પણ ચિંતા હોતી નથી. સારા ઘરની કન્યાને આજીવન નિભાવાની જવાબદારી સાથે પરણી લાવ્યા પછી, બે છોકરાનો ઘરમાં જન્મ થઈ ગયા પછી કોઈપણ પતિને અકાળે મરી જવાનો અધિકાર નથી. આખી નાતની હાજરીમાં, લગ્નની વાડીમાં, અગ્નિદેવતાની સાક્ષીએ એણે જે જવાબદારી કબૂલી છે, તે તેણે પૂરી કરે જ છૂટકો છે. એ જવાબદારીની અદા કરવાને બદલે આખો સંસાર પત્નીના માથામાં મારીને જે ઘણી વહેલો મરી જવા તૈયાર થયો હોય તેની સામે સાસરિયાઓને, ખુદ પત્નીને કોર્ટમાં જવાની છૂટ હોવી જોઈએ. કોર્ટે આવા વ્યસનીને મરતાં પહેલાં આખા કુટુંબના ભરણપોષણની વ્યવસ્થા કરી આપીને પછી પેલાને મરવું હોય તો મરવાની છૂટ આપવી જોઈએ, અન્યથા હરગીઝ નહિ.

સંકલ્પાત્ સિદ્ધિર્ન સંશયઃ. જો અંતઃકરણપૂર્વક સંકલ્પ કરવામાં આવે તો માણસને અવશ્ય સિદ્ધિ મળે છે.

તમે પરચક્રખાણ કરવા માંગો છો એટલે તમારું અંતર શુદ્ધ થાય તેવું છે. માણસ પાસે મન છે, તેના ચાર વિભાગ પાડ્યા છે. આમ તો બે જ પ્રકાર છે. સ્થૂળમન અને સૂક્ષ્મમન અથવા આંતરમન અને બાહ્યમન વિજ્ઞાનમાં ચાર પ્રકાર કહ્યા છે. જાગૃતમન જેના દ્વારા વિચારો થાય છે. જેને બીટા લેવલ કહેવાય છે. બીજું છે અર્ધજાગૃતમન જેને આલ્ફા લેવલ કહેવાય છે. આ મનને સૂક્ષ્મમન પણ કહેવાય છે. આ મનમાં અનંત જન્મોના તમારા ડેટા પડેલા છે તેમ કહેવાય છે. પાંચે ઈન્દ્રિયો દ્વારા જે અનુભૂતિ થાય છે. જે જ્ઞાન થાય છે તે તમામ ડેટા સૂક્ષ્મ મનમાં સંગૃહિત થતો જાય છે. નાનું બાળક પણ આંખો દ્વારા જે જુએ છે તેનો ડેટા તેના સબકોન્શીયસ માર્ઈડમાં સંઘરાતો જાય છે.

આ મન કહેવાય છે કે જગતના તમામ જીવોના સૂક્ષ્મમન સાથે નેટવર્ક ધરાવે છે. તે ખૂબ શક્તિશાળી છે. જ્યારે માણસ એકાગ્ર થઈ ધ્યાનમાં લીન થાય છે ત્યારે જાગૃતમન આ અર્ધજાગૃતમન સાથે જોડાય છે. તેને રીલેક્સેશન અથવા આલ્ફા લેવલ કહેવાય છે. તે જ ધ્યાન છે. આ મનમાંથી માણસને સૂઝ પેદા થાય છે. વિચારોનું ધમાસાણ થયા પછી નિર્ણય તો આ સૂક્ષ્મમન આપે છે.

આ મન ઘણીવાર અણધાર્યા સજેશન્સ આપે છે. ટૂંકમાં તમે જ્યારે સંકલ્પ કરો છો કે મારે ઉપવાસ કરવો છે. ત્યારે તમારું આ સૂક્ષ્મ મન તમને સહાય કરે છે. તમારો સંકલ્પ પૂરો થાય તે માટે તમારું આ મન બધી રીતે આયોજન કરી તમારી પ્રતિજ્ઞાને નિર્વિઘ્ને પાર પાડવા મદદ કરે છે.

કહેવાય છે કે, ખરાભાવથી કરેલી ભક્તિ ફળે છે. આ 'ખરોભાવ' એટલે અંતઃકરણપૂર્વક કરેલી ભક્તિ અર્થાત્ તમારી ભક્તિનો ભાવ છેક અંતઃકરણને સ્પર્શે એટલે કે સૂક્ષ્મમનને સ્પર્શે ત્યારે આ મન તમને તમારા સંકલ્પની પ્રાયઃ અવશ્ય સિદ્ધિ કરી આપે છે.

તેમાં જરૂર છે તમારી શ્રદ્ધાની કે મારું કાર્ય પૂરું થશે જ. જરૂર છે પ્રભુને પ્રાર્થના કરવાની કે પ્રભુના પસાએ (કૃપાથી) મારો ઉપવાસ થઈને રહેશે જ. આ પોઝીટીવ માર્ઈડ તમને ૮૦ ટકા સપોર્ટ કરી સફળ બનાવે છે.

એટલે તમને જો પરચક્રખાણ કરવાની ઈચ્છા છે તો તમે અંતઃકરણથી સંકલ્પ કરો કે મારે વર્ષીતપ કરવો જ છે અને થઈ

જ જશે. બસ હવે ક્યાંય શંકા ન કરો. પોઝીટીવ પ્રયત્ન ચાલુ કરો. પછી જુઓ તમારા સંકલ્પની તાકાત ! આ સંકલ્પ જ તમને વિઘનજયનો પરિણામ પેદા કરે છે. એટલે વિઘ્નો આવશે તો ભલે, જોઈ લઈશું, તેવી હિંમત પેદા કરે છે. આ થઈ વિજ્ઞાનની વાત હવે પરચક્રખાણની વાત આગળ.

પરચક્રખાણ શા માટે કરવાનું ? તો સિદ્ધિ માટે ! શેની સિદ્ધિ માટે ? અનાદિકાળથી જીવ જે ભોગવૃત્તિવાળો રહ્યો છે અને તેથી અનેક ભવમાં ભટકી રહ્યો છે તેને ત્યાગવૃત્તિવાળો કરવા પરચક્રખાણ છે. ત્યાગ તે ધર્મ છે. બાહ્ય ધર્મ છે. ત્યાગવૃત્તિ તે આંતર ધર્મ છે. શરૂઆતમાં માણસ આમ પ્રેરણા પામી આત્મશુદ્ધિ માટે કેટલીક ચીજોનો ત્યાગ કરતો જાય છે. ધીરે ધીરે ત્યાગના પરિણામ બંધાતા હવે તેને તે ચીજોનો સહજતાથી ત્યાગ થાય છે. એટલે છોડવું નથી પડતું, છૂટી જાય છે અને જીવન ત્યાગમય બની જાય છે.

ભોગમય જીવન તે વિષયક છે. ત્યાગમય જીવન તે અમૃતચક્ર છે. તે સિદ્ધિના સોપાન છે. તમારે જીવનમાં ત્યાગ ધર્મ લાવવો છે તો પહેલા તમે રસનાનો ત્યાગ કરતા શીખો. આ ત્યાગથી બાકીના બધા જ પ્રકારના ત્યાગ જીવનમાં આવવા લાગે છે.

માણસ પોતાની પાંચે ઈન્દ્રિયો દ્વારા ભોગો ભોગવે છે. તેના વિષયો છે સ્પર્શ, રસ, ગંધ, રૂપ અને શબ્દ. અનુક્રમે સ્પર્શિન્દ્રિય, રસેનેન્દ્રિય, ધ્રાણેન્દ્રિય, ચક્ષુરિન્દ્રિય અને શ્રવણેન્દ્રિય. આ ઈન્દ્રિયો છે. આ પાંચેમાં રસનેન્દ્રિય મુખ્ય છે. અક્ષાણ રસણી, કમ્માણ મોહણી કહેવાય છે. ઈન્દ્રિયોમાં મુખ્ય રસના છે, જીભ છે, જીભના સ્વાદ છે, રસની લંપટતા છે, આસક્તિ છે, રસની લોલુપતા છે. કર્મનો રાજા મોહનીય છે. મોહનીય કર્મ જાય એટલે બાકીના કર્મોનું સૈન્ય આપોઆપ ભાગી જાય છે. તેમ રસનેન્દ્રિય ઉપર જો વિજય થાય, તેને જીતી લેવામાં આવે તો બાકીની ઈન્દ્રિયો પોતાનો રસ ખોઈ બેસે છે. તેમને હવે તેમના વિષયમાં મજા આવતી નથી.

તમે કોઈ અઠ્ઠાઈવાળાને પૂછજો. આઠમા ઉપવાસે તમને સારું સારું દેખવાનું મન થાય ? સારું સારું સાંભળવાનું મન થાય ? કે સુંઘવાનું મન થાય ? મોટેભાગે 'ના' આવશે કેમ ? તો ઉપવાસાદિ પરચક્રખાણ કરવાથી રસેન્દ્રિયનું બળ ઘટે છે. આહાર છૂટી જતાં મન નબળું પડે છે. તેની દોડાદોડ, તેની સ્પીડ ઘટી જાય એટલે બાકીની ઈન્દ્રિયો આપોઆપ સંયમિત બની જાય છે. તેથી જીવની વૃત્તિઓ સંયમિત બને છે. તેથી કર્મબંધ

અલ્પ અને પુણ્યબંધ ઘણો થવા લાગે છે. તેથી જીવનમાં આત્મશુદ્ધિનો ઈન્ડેક્સ વધવા લાગે છે. તેથી મોહનીય કર્મ તૂટવા લાગે છે. અંતે પર્યક્ષ્માણના પ્રભાવે માણસ ભોગોથી નિવૃત્ત બની યોગ માર્ગ તરફ આગળ વધે છે. હવે તે જમણવારમાં પેટ ભરે છે. સ્વાદ નહિ. હવે તેની ખાવાની ચોઈસ ચાલી જતા સ્વાદલંપટતા લોલુપતા કે ખાવા પ્રત્યેની આસક્તિ ચાલી જવાથી તેનું ભોજન પુણ્ય ભોજન બને છે.

કંઈક છોડવું તે ત્યાગ છે અને પર્યક્ષ્માણ લેવાથી ત્યાગ મજબૂત બને છે. ત્યાગના પરિણામ અંતરમાં પેદા થાય છે. જેના પર્યક્ષ્માણ કર્યા હોય તે ચીજને હવે ખાવાનું મન થતું નથી. વળી પર્ય. સંવરૂપ હોવાથી કર્મનિર્જરા થાય છે. તેથી આત્મશુદ્ધિ થાય છે. તમે જ્યાં સુધી પર્યક્ષ્માણ ન કરો એટલે કે આ નહિ કરું - નહિ વાપરું, એવા અંતરના સંકલ્પરૂપ પ્રતિજ્ઞા ન કરો, ત્યાં સુધી તે ચીજ ત્યાગ કરવાનો તાત્ત્વિક લાભ મળતો નથી. માત્ર તમે નથી ખાતા એટલે મામુલી પુણ્ય બંધાય છે. પરંતુ સંકલ્પપૂર્વકનો ત્યાગ આત્મશુદ્ધિ કરાવે છે તે ધ્યાનમાં રાખવું.

હવે જે આહારના પર્યક્ષ્માણની વાત કરવી છે તેની વાત કરીએ. પર્યક્ષ્માણ તે જૈનોનો પારિભાષિક શબ્દ છે. તેનો અર્થ પ્રતિજ્ઞા કરવી તેવો થાય છે. સંકલ્પ કરવો તેવો થાય છે. પ્રત્યાખ્યાન તેનો સંસ્કૃત પર્યાયવાચિક શબ્દ છે. આ પર્યક્ષ્માણની માહિતી માટે પર્યક્ષ્માણ ભાષ્ય નામનું શાસ્ત્ર છે. તેમાં પર્યક્ષ્માણના પ્રકારો, પર્યક્ષ્માણનું સ્વરૂપ, તેને લેવાની વિધિ, પ્રતિજ્ઞા ભાંગે નહિ તે માટેના આગારો વગેરેનું વિસ્તૃત વર્ણન તેમાં કરેલું છે. જે રીતે ગુરુવંદન કરવાની વિધિવાળું પણ શાસ્ત્ર છે. તેનું નામ ગુરુવંદનભાષ્ય છે. જ્યારે પરમાત્માની ભાવપૂજા વિધિ બતાવતુ ચૈત્યવંદનભાષ્ય છે. તેને ભાષ્યત્રયી નામના પુસ્તકમાં સમાવી લીધા છે.

પર્યક્ષ્માણ ભાષ્યના આધારે અહીં સરળ શબ્દોમાં કેટલીક માહિતી આપી છે. તેનાથી તમને થશે કે જૈનદર્શનમાં પર્યક્ષ્માણનું કેટલું બધું મહત્ત્વ છે ! પ્રતિજ્ઞા ભંગ થવાથી મિથ્યાત્વ, આજ્ઞાભંગ વગેરે પાપો લાગે છે. વારંવાર ભંગ થવાથી માણસના મનના પરિણામો કઠોર, નિર્ધ્વંસ બને છે. એટલે પ્રતિજ્ઞા લીધા પછી તૂટી ન જાય તેનો ખૂબ જ ખ્યાલ રાખવો જરૂરી છે. પરંતુ કેટલાક કારણો એવા છે કે જે માણસના હાથની વાત નથી. તેને પ્રતિજ્ઞા તોડવાનો જરાય ભાવ ન હોય છતાં અમુક કારણોથી પ્રતિજ્ઞાભંગ થાય તો શાસ્ત્રકાર તમારી મદદે આવી તમારા પર્યક્ષ્માણને અખંડ રાખી થયેલી ભૂલ બદલ પ્રાયશ્ચિત્ત આપી તમને આરાધનામાં સ્થિર રાખે છે.

શાસ્ત્રમાં તેને 'આગાર' કહેવામાં આવ્યા છે. આગાર એટલે છૂટ, માફી ! વળી ક્યાંક પર્યક્ષ્માણ કરતાં પણ તેની

ઉપરનો યોગ સાધવા પર્યક્ષ્માણને ગૌણ કરી વિનય, સમાધિ વગેરે યોગોને સાધવા આવા આગારો આપ્યા હોય છે. જેનાથી તાત્ત્વિક રીતે ધર્મની રક્ષા થઈ શકે. ઔચિત્ય જળવાય અને તપ નિર્વિઘ્નપણે ચાલતો રહે.

આહારસંજ્ઞાને તોડવા, ખાઉ ખાઉ કરતી જીભનો કંટ્રોલ કરવા, ખાવાની ખોટી ઈચ્છાઓનું દમન કરવા, ખાવા બાબતની વૃત્તિને નબળી પાડવા જાત જાતના પર્યક્ષ્માણ મૂક્યા છે. તેના કુલ ૧૦ પ્રકારો કહ્યા છે. જેના અહીં નામ માત્ર તમારી જાણકારી માટે મૂક્યા છે. તેમાંથી તમારા માટે ઉપયોગી વસ્તુને સમજાવશું.

(૧) અનાગત : સંવત્સરિક (વાર્ષિક) આલોચનાનો અદ્દમ પર્યુષણના છેલ્લા ત્રણ દિવસે કરવાનો હોવા છતાં અમુક કારણથી પર્યુષણ પહેલાં જ કરી લેવો. (૨) અતિકાંત : આગળની જેમ પર્યુષણ પછી કરી લેવો. (૩) કોટિ સહિત : જેમાં સમકોટિ એટલે ઉપવાસ ઉપર ઉપવાસ એકાસણા ઉપર એકાસણું. આ રીતે સતત સંલગ્ન તપ કરવો. વિષમકોટિ એટલે ઉપવાસ ઉપર એકાસણું કે આર્યબિલ કરવું તે. (૪) નિયંત્રિત : અમુક દિવસે અમુક તપ કરવો જ. આ નિયમપૂર્વે જિનકલ્પી સાધુભગવંતો કરતા. તેમાં કોઈ 'આગારો' (છૂટ) નથી. (૫) અનાગાર : આ પ્રકારમાં ૨૨ આગારો પૈકી માત્ર અનાભોગ અને સહસાગાર નામના બે જ આગારોની છૂટ મળે બાકી નહિ. (૬) સાગાર : એટલે યથાયોગ્ય આગારો સહિત. (૭) નિરવશેષ : સંપૂર્ણ આહારનો ત્યાગ. એટલે પ્રાયઃ અનશન વખતે આવો તપ થાય. (૮) પરિમાણકૃત : દ્રવ્ય વગેરેનું અમુક પ્રમાણ નક્કી કરી પછી પર્યક્ષ્માણ કરવું. (૯) સંકેત પર્યક્ષ્માણ : અમુક સંકેત નક્કી કરી તે સંકેત થયે ખાવું-વાપરવું વગેરે આવા આઠ પ્રકારના સંકેતો પ્રસિદ્ધ છે. (૧૦) અદ્દા પર્યક્ષ્માણ : એટલે કાળની મર્યાદાવાળું પર્યક્ષ્માણ તેના પણ ૧૦ પ્રકાર છે.

ઉપરોક્ત દસ પ્રકારોમાં કેટલાક પ્રકાર તો પૂ.સાધુ મહારાજને આશ્રયી છે. બાકીના બધા માટે છે, તે પૈકી અહીં માત્ર સંકેત પર્યક્ષ્માણ તથા અદ્દા પર્યક્ષ્માણની વાત કરશું.

સંકેત પર્યક્ષ્માણ એટલે કે, દા.ત. મુઢીવાળી પર્યક્ષ્માણ પારું નહિ ત્યાં સુધી મોંઠામાં કંઈ નાંખીશ નહી. જ્યારે પણ ખાવું હોય કે પીવું હોય ત્યારે નીચે બેસી જમીન ઉપર મુઢીવાળી નવકાર ગણી બેઠાબેઠા ખાવું કે પીવું. ત્યારબાદ પાછું મુઢસીનું પર્યક્ષ્માણ કરી ઊભા થવું.

પર્યક્ષ્માણ કરવાથી કેવા લાભ થાય છે તેનું એક રમૂજ દેખાંત છે. એક ગામમાં એક શ્રાવકે એક દિવસ એવું પર્યક્ષ્માણ કર્યું કે, પોતાની સામે જ ઘરમાં કુંભાર રહે છે. તેને માથે ટાલ છે. એટલે સવારે જ્યાં સુધી આ કુંભારની ટાલ ન દેખું

ત્યાં સુધી મોંઢામાં પાણી પણ નાંખીશ નહિ. આવું પર્યક્ષપાણ કર્યું. હવે તે શ્રાવકે સવારે ઉઠ્યા પછી ઘરની બહાર સામે કુંભાર હમણાં દેખાશે તે આશાએ ત્યાં નજર રાખી પરંતુ કલાક ગયો છતાં કુંભાર દેખાયો નહિ. સૂર્યોદય થયા બાદ ૪૮ મિનિટ પછી નવકારશીનું પર્યક્ષપાણ પણ આવી ગયું. એટલે પેલો શ્રાવક અકળાયો. કુંભાર ક્યાં ગયો ? સામેના ઘરે ગયો. પૂછ્યું ક્યાં ગયા ? અરે એ તો વહેલી સવારથી માટી લેવા ગયા છે. શ્રાવક કપડાં પહેરી કુંભારની પાછળ ગયો. ત્યાં એક ચોકડીમાં કુંભારને માટી ખોદતાં જોયો અને જોરથી ભૂમ મારી કે, જોઈ લીધું, જોઈ લીધું આમ કહી પાછો પોતાને ઘરે આવી નવકારશીનું પર્યક્ષપાણ પારી લીધું.

આ બાજુ પેલો કુંભાર જ્યાંથી માટી ખોદી રહ્યો હતો ત્યાંથી એને સોનામહોર ભરેલો તાંબાનો ઘડો મળેલો. તેને ચિંતા હતી કે કોઈ જોઈ ન જાય. એટલે તે ઘડાને ક્યાંક સંતાડી રહ્યો હતો એવામાં પેલા શ્રાવકની ભૂમ સાંભળી તેણે થયું કે આ વાણીયો જોઈ ગયો લાગે છે. તે આખા ગામમાં કહી દેશે. એટલે પોતાની પાસે રહેલ ફાળીયામાં ઘડો બાંધી સંતાડી તરત જ પેલા શ્રાવકના ઘરે આવ્યો.

શ્રાવક નાસ્તો કરી રહ્યો હતો. પાસે આવી કહ્યું કોઈને કહેતા નહિ. હું તમને આમાંથી અડધી સોનામહોર આપી દઈશ. પણ તમે દેખી ગયા છો તો હવે કોઈને કહેતા નહિ, નહિતર આ માલનો કોઈ માલિક આવી જશે તો બધું લઈ જશે.

શ્રાવક બુદ્ધિથી સમજી ગયો કે મેં તો તેની ટાલ જોઈ હતી પરંતુ તેણે આ ખજાનો જોઈ લીધો તેવું માન્યું લાગે છે. તો ભલે ! લાભ જ છે. શ્રાવકે કહ્યું હા ! અડધો માલ આપી દે કોઈને કહીશ નહિ જા બસ !

એક નાનકડું પર્યક્ષપાણ કરવાનો પણ કેટલો લાભ છે. જો ભૌતિક આટલો લાભ થાય છે. તો જો ભાવપૂર્વક, કોઈ અપેક્ષા વિના જો પર્યક્ષપાણ થાય તો આધ્યાત્મિક લાભ કેટલો થાય ?

આવા સંકેતો રાખીને પણ મનને ખાવાની ઈચ્છાથી નિયંત્રિત કરી શકાય છે. આવા ૮ પ્રકારના સંકેતો છે. ભોજન પીરસાઈ ગયા પછી કેટલાક સંકેતો છે. (૧) અંગુષ્ઠસહિત - મુઠ્ઠીમાં અંગૂઠો રાખી રાહ જોવી પછી મુઠ્ઠી છોડી ખાવું. (૨) મુઠ્ઠી સહિત - મુઠ્ઠી બંધ રાખી રાહ જોવી. (૩) ગંથિસહિત. કોઈ કપડાંને કે દોરીને ગાંઠ મારી પછી ખોલવી. ખૂલે ત્યાં સુધી ખાવાની રાહ જોવી. (૪) ઘર સહિત : કોઈ ઘરમાં પ્રવેશ કરે ત્યાં સુધી રાહ જોવી. (૫) સ્વેદસહિત : શરીર ઉપર પસીનો થયો છે. હવે તેના ટીપા ન સુકાય ત્યાં સુધી રાહ જોવી. (૬) ઉચ્છ્વાસસહિત : અમુક સંખ્યાના શ્વાસોશ્વાસ થયા પછી ખાવું. (૭) સ્તિબુક સહિત : જમવા બેઠા, હવે સામે પડેલા વાસણ

ઉપર પાણીના ટીપા બાઝ્યા છે. તે ટીપું કે ટીપા સૂકાય પછી ખાવું. (૮) દીપક સહિત : જમવા બેસી પછી એક દીપક પ્રગટાવવો. હવે ખાવાનું શરૂ કરવું. દીપક બુઝાય નહિ ત્યાં સુધીમાં ભોજન પૂરું કરવું. દીપકમાં ઘી આખો દિવસ ચાલે તેટલું ન પૂરાય. અડધી ચમચી ઘી પૂરીને બેસવું. ટૂંકમાં ૧૦ મિનિટમાં જમવાનું પૂરું થાય તેટલું જ થાળીમાં લઈ બેસવું અને દીપક ચાલે ત્યાં સુધીમાં જમવાનું પૂરું કરવું. આમ આઠ પ્રકારના સંકેત પર્યક્ષપાણો છે.

દસમા નંબરના અદ્વા પર્યક્ષપાણો જે સૂર્યોદયથી ૪૮ મિનિટ બાદ શરૂ થઈ સૂર્યાસ્ત સુધીમાં પૂરા થાય છે. એવા કાળ મર્યાદાવાળા પર્યક્ષપાણો અદ્વા પર્યક્ષપાણો કહેવાય છે. તે પણ ૧૦ પ્રકારના છે. (૧) નવકારશી (૨) પોરિસી (૩) પુરિમુઠ્ઠ અથવા અવહ (૪) એકાશન (૫) એકલઠાણું (૬) આર્યંબિલ (૭) ઉપવાસ (અનશન) (૮) ચરિમ તે બે પ્રકારે દિવસ ચરિમ તથા ભવ ચરિમ (૯) અભિગ્રહ (૧૦) વિગઈ પર્યક્ષપાણ. તે સિવાય બિયાસણું પણ છે. તેમ નિવિ પણ છે.

સૂર્યોદયથી સૂર્યાસ્ત સુધીના કાળને દિવસ કહેવાય છે. બાકીનો કાળ તે રાત્રિ કહેવાય છે. દિવસના ભાગના ૪ ભાગ કરવાથી દરેક ભાગને પ્રહર કહેવાય છે. એટલે કે ચાર પ્રહરનો એક દિવસ થાય છે. આ પ્રહરનો ફીક્સ ટાઈમ નથી હોતો. સામાન્યથી બાર કલાકનો દિવસ ગણીયે તો ૩ કલાકનો પ્રહર કહેવાય છે. પરંતુ ફીક્સ ટાઈમ કાઢવા સૂર્યોદય અને સૂર્યાસ્તનો ફેરફાર લક્ષ્યમાં લેવો પડે.

શિયાળામાં દિવસ નાનો હોવાથી પ્રહર ૩ કલાક કરતાં નાનો હોય છે. તેમ ઉનાળામાં દિવસ (૧૨ કલાક કરતાં પણ) મોટો હોવાથી પ્રહર ૩ કલાક કરતાં મોટો હોય છે. આ સમય લક્ષ્યમાં લઈ પહેલા ૩ અદ્વા પર્યક્ષપાણનું માપ કઢાય છે. જેમકે નવકારશી ક્યારે આવે. તો કે, સૂર્યોદય પછી ૪૮ મિનિટ બાદ. ૨૪ મિનિટની ૧ ઘડી થાય એટલે બે ઘડી પછી નવકારશી આવે. હવે પોરિસી એટલે એક પ્રહર વિત્યા પછી પોરિસી આવે. આ પ્રહર ૩ કલાક કરતાં ઓછો-વત્તો હોય છે. એટલે તેની ગણતરી ગણી ફીક્સ ટાઈમ જાણવો પડે. હવે જોકે પંચાંગમાં તેના સમયો લખેલા આવે છે. તે રીતે સાઠપોરિસિ એટલે ૧ પ્રહર + અડધો પ્રહર = ૧૧ પ્રહર આવે. પુરિમુઠ્ઠ એટલે પુરિમઅર્ધ - અડધો દિવસ એટલે કે અડધો દિવસ નીકળી જાય પછી આ પર્યક્ષપાણ આવે. તેમ અવહ એટલે ૩ પ્રહર નીકળી ગયા પછી આવે.

તે રીતે મુઠ્ઠસિ પર્યક્ષપાણ પણ સૂર્યોદયથી શરૂ થઈ સૂર્યાસ્ત સુધી લેવાતા હોય છે. તે કલાક કલાકના પણ હોય છે. જેથી જમવા સિવાય આખો દિવસ વિરતિનો લાભ મળે છે. વધુ આગળ કહેવાશે.

(ક્રમશઃ)

(૨૬) કર્તવ્યો મજ્જલજાપ : પ્રભુનું નામ 'મંગળ' સ્વરૂપ છે. નવકાર અથવા મંત્રોનો વિધિપૂર્વક જાપ કરવો.

(૨૭) પ્રતિપત્તવ્યં ચતુઃશરણમ્ : અરિહંતાદિ ચારના શરણનો સ્વીકાર કરવો.

(૨૮) ગર્હિતવ્યાનિ દુષ્કૃતાનિ : દુષ્કૃતોની ગહા કરવી. (ગુરુ આગળ પોતાના દુષ્કૃતોની નિંદા કરવી.)

(૨૯) અનુમોદનીયં કુશલં : અરિહંત પરમાત્માથી લઈ સર્વ જીવોના સુકૃતોની રોજ અનુમોદના કરવી. અન્યમાં પણ દયાદિક ગુણ જેહ જિનવચન અનુસાર રે...

(૩૦) પૂજનીયા મંત્રદેવ : સામાન્યથી અરિહંતદેવ અથવા વિશેષે કહી ભ. મહાવીરદેવની ભવ્ય પૂજા રચાવવી.

(૩૧) શ્રોતવ્યાનિ સચ્ચેષ્ટિતાનિ : પૂર્વના સત્પુરુષોએ આચરેલ સત્કાર્યો-કર્તવ્યોનું ગુરુ મુખે વારંવાર શ્રવણ કરવું.

(૩૨) ભાવનીયં ઔદાર્યમ્ : હૃદયને ઉદારતાથી ભાવિત કરવું. જીવન પ્રસંગોમાં દિલ ઉદાર રાખવું, પેટ મોટું રાખવું, હૃદય વિશાળ બનાવવું. ક્યાંય પક્કડ નહિ, ઈગો નહિ, જતુ કરવું. મીઠું બોલવું.

(૩૩) વર્તિતવ્યમુત્તમજ્ઞાતેન : ઉત્તમ જીવન જીવી ગયેલા ઉત્તમપુરુષોના દૃષ્ટાંત વાંચી-સાંભળી તે મુજબ જીવનમાં અનુસરવું જોઈએ. જેથી આપણામાં પણ ઉત્તમતા આવે ! ઉત્તમઆદર્શો રાખવા.

આ રીતે યોગપૂર્વસેવાના ૩૩ કર્તવ્યો કહ્યા છે. હવે આપણે યોગસિદ્ધિના ગુણના વિવેચનમાં આગળ વધીએ.

(કમશ:)

વોટ્સઅપ

દંષ્ટિ દંષ્ટિમાં ફેર

- ફલાણાએ દુઃખ આપ્યું અને દુઃખી દુઃખી થાય, આ નાસ્તિકદંષ્ટિ.
- મારા કર્મે દુઃખ આવ્યું પણ દીનતાથી દુઃખી થાય, આ આસ્તિકદંષ્ટિ.
- મેં અહંકાર કર્યો, મમત્વ કર્યું માટે દુઃખ આવ્યું, દુઃખી નહિ થાય તે જૈનદંષ્ટિ.
- અહો ! આતો આત્મશુદ્ધિનો અવસર આવ્યો. લાવ સમભાવે સહન કરી નિર્જરા કરું દુઃખ શાનું ? આ તત્ત્વદંષ્ટિ ! તમને શું ફાવશે ?

આને સુખ અને મને દુઃખ કેમ ? મેં શું બગાડ્યું ? મારો શું દોષ છે ? વગેરે હજારો પ્રશ્નો માણસને થતા હોય છે. પરંતુ બધું જ કુદરતના કાનૂન પ્રમાણે ચાલે છે. જગત ઉપર સર્વોપરિ કર્મસત્તા છે. તેની સુપર વ્યવસ્થા જગત ઉપર ઓટોમેટિક ચાલે છે. તેનું સુપર કમ્પ્યુટર ૨૪ કલાક અનાબાધ રીતે કાર્ય કરે છે. તે એક સાથે જગતના અનંતા જીવોના એક સાથે પ્રત્યેક સમયનો એમ.આર.આઈ. ઉતારે છે. તેમાંથી મોટા ચક્રવર્તીઓ પણ બાકાત રહેતા નથી.

જે લોકો ખોટા કામો કરે છે. પાપ પ્રવૃત્તિ કરે છે. તેને કર્મસત્તા દંડ કરી દુઃખો ઝીંકે છે. જે ભલા લોકો સારા કાર્યો કરે છે. સત્ પ્રવૃત્તિ કરે છે. તેને ઈનામ આપી સુખોથી ભરી દે છે. કુદરતની કોર્ટમાં સદા ન્યાય જ પ્રવર્તે છે. ક્યારેય અન્યાય હોતો નથી. અંધેર દેખાતો નથી. જે અન્યાય દેખાય છે તે તે જીવોના તેવા પ્રકારે કર્મોનું ફળ સમજવું.

મારા જીવનમાં જે કોઈ સારી-ખોટી ઘટનાઓ બને છે તે તમામ મારા પૂર્વકૃત કર્મોના ઉદયથી બને છે. જો મારે આ કર્મોનો નાશ કરવો હોય તો એક માત્ર ઉપાય છે ધર્મસત્તાને શરણે જવું. દાનાદિ ધર્મો કરવા.

ઈશ્વરની બે પ્રકારની કરુણા સ્વીકારવી. કેટલીક પ્રભુ વ્યાલ કરી આપે છે. કેટલીક કરુણા પ્રભુ થપ્પડ મારીને પણ આપે છે. પહેલી અનુગ્રહકૃપા છે. બીજી નિગ્રહકૃપા છે.

હું બન્ને કૃપાથી પ્રભુની નિકટતા અનુભવી શકું છું. પ્રભુ મને જ્યારે દુઃખ આપી રહ્યા છે, ત્યારે પણ પ્રભુ મારી સાથે છે. મારે દુઃખમાં દીન બની જવાની જરૂર નથી. દુઃખનો કાળ પ્રભુ સાથે રહી પૂરો કરું તે સમાધાન છે, તેથી સમાધિ છે. એટલે હવે મને કોઈનુંય બુરું કરવાનું મન થતું નથી.

પ્રભુ આવું કેમ કરે છે ? વગેરે મને હવે કોઈ પ્રશ્નો થતા નથી. જે થાય છે તે બધું પ્રભુની ઈચ્છા પ્રમાણે થાય છે. મારે મારો અવળો, દુષ્ટ પુરુષાર્થ છોડી, સત્કાર્યો જ કરવા, સદ્વિચારો, સદ્વાણી અને સદ્વર્તનમાં જ રહેવું. જે મારા પ્રભુને ઈષ્ટ છે. પછી જે દુઃખો કે કષ્ટો આવે તે જવાબદારી પ્રભુની છે. પ્રભુ સહુનું ભલું કરશે તેવો વિશ્વાસ અને સમાધાન રહે છે.

જો હું પ્રભુને ચાહિશ તો મને પ્રભુનો દિવ્ય વારસો એકવાર મળશે. કેમ કે તેમનું સામર્થ્ય અચિન્ત્ય છે. પ્રભુને સર્વ જીવો પ્રત્યે સ્નેહ-પ્રેમ છે. માટે તે બધા જ જીવને હું પ્રેમ કરું, સ્નેહ કરું. જેથી પ્રભુનો પ્રેમ મને પણ મળે. મારા જીવનમાં હવે કોઈ બુરાઈઓને પ્રવેશવા દેવી નથી અને જે કંઈ સારું પ્રભુની કૃપાથી મળ્યું છે તે બધાને વહેંચવું છે. તેવી જ પ્રભુ મને પ્રેરણા કરે છે તેવું થાઓ !!!

॥ श्री कुंभुनाथाय नमः ॥
॥ श्री प्रेम-भुवनभानु-जयधोष-राजेन्द्र-हेमरत्नसूरिभ्यो नमः ॥

गुर्जरदेशे...

राजनगर अमदावाह नगरे...

श्री लीडभंजन पार्श्वनाथ स्वामी सान्निध्ये...

सीसराणा निवासी... (हाल मलाड)

भुमुक्षुरत्न
हार्दिककुमार ना

संयम पंथे प्रयाण अवसरे

भावपूर्ण
आमंत्रणम्

आपने जडावतां अत्राहुं हेतुं लीनुं जनुं छे. अत्राह पदिवारमां अत्राह कुणने अजवाणतो विरति उत्सवनी अवसर अत्राह आंगणो आव्यो छे. अत्राहो कुण दिपक थि. हार्दिक, युवाहृदयसत्राट पू. आ. श्री हेमरत्नसूरीश्वरशु म. ना शिष्यरत्न पू. यं. श्री हृदयरत्न वि. म. ना सान्निध्येमां रही प्रभु वीरनी वाटे संयरवा सज्ज जनुं छे. तेनी भावनाओने जेष्ठ अत्रे पडा तेने वधावी लीधी छे. संयम प्रवेश अने गुरु समर्पणानी ओ क्षणोने भाडावा आप सहने पधारवा भावलीनुं आमंत्रण छे.

● आज्ञा पर्था ●

प्रशांतभूर्ति पू. गच्छाधिपति आ. श्री राजेन्द्रसूरीश्वरशु महाराज

● पावन नित्रा ●

वैराज्यदेशनादक्ष पू. आ. श्री हेमचन्द्रसूरीश्वरशु महाराज
संयमैकलक्षी पू. आ. श्री जगत्थंद्रसूरीश्वरशु महाराज
संघ-शासन कौशल्याधार पू. आ. श्री जयसुंदरसूरीश्वरशु महाराज
आदि पूज्य १० आचार्य भगवंतो - पदस्थ भुनिपरो

● ज्ञपन समर्पण ●

पू. पंन्यास श्री हृदयरत्न वि. गणि

● प्रप्रज्या स्थण ●

सूरि जयधोष संयम वाटिका
योगेश्वर ग्राउन्ड, अंजलि चार रस्ता,
गोदावरी, वासणा, अमदावाह - ७

निमंत्र

स्व. अंबालाल पूनमयंड महेता परिवार
मातुश्री सुरेभाबेन थंद्रकान्तभाई महेता

ज्ञेशालाई सी. महेता - स्वेनी जे. महेता - यश्वी - भुश्वी (लत्रीजु)

७, १ लो भाण, सर्वोश्रय ओपार्टमेन्ट, रामथंद्र लेन, मलाड (वे.), मुंबई - ४०० ०५४ ● M. 98333 58751

पावन क्षणो

वि. सं. २०७७, चैत्र १६-१०

ता. ५/५/२०२१, गुडवार

वस्त्ररंग वधाभलां

चैत्र १६-११, ता. ७/५/२०२१

शुक्रवार, सवारो ८.३० कलाके

भव्य शोभायात्रा-वर्षादान

रात्रे ७.०० कलाके

विदाय कार्यक्रम

चैत्र १६-१२

ता. ८/५/२०२१, शनिवार

सवारो ४.०० कलाके

दीक्षाविधि प्रारंभ

RNI NO. : GUJGUJ/2006/16904 (Delhi)

Publish & Pos ted 16th of every month at Ahd. PSO

Reg.no. : GAMC 988 / 2021-2023
Licence to Post with Prepayment

Issued by SSP
LPWP Licence No. : PMG/NG/058/2021-2023

Valid up to 31-12-2023
Valid up to 31-12-2023

श्री शत्रुंजय तीर्थधाम भुवनभानु मानसमंदिरम् तीर्थ

Contact No. : 8551904888, 8551905888, 9823271991

मालिक : श्री अर्हद् धर्म प्रभावक ट्रस्ट
१७, प्रार्थनापीठ, धलोरापार्क, जैन टेरासर पास,
नारणपुरा चार रस्ता, अमदावाड - ३८० ०१३
फ़ोन : **079-27681317**

तंत्री-मुद्रक-प्रकाशक : कल्पेशभाई वी. शाह, अमदावाड
मुद्रक : सर्वोदय ओइसेट, अमदावाड.

To,

SAMYAK - 98245 15514